
Najwyższa Izba Kontroli skontrolowała wybrane urzędy i spółki komunalne w województwie kujawsko-pomorskim. W efekcie kontrolerzy chcą zmian przepisów.

Delegatura NIK w Bydgoszczy realizowała kontrolę planową „Nadzór właścicielski nad spółkami z udziałem jednostek samorządu terytorialnego oraz wpływ zobowiązań spółek na zadłużenie samorządów w województwie kujawsko-pomorskim”. Kontrola prowadzona była wspólnie z Regionalną Izbą Obrachunkową w Bydgoszczy. W jej toku stwierdzono nieprawidłowości które dotyczyły naruszeń na około 963 mln złotych.

Jak wyjaśniła Izba, na przestrzeni lat 2017-2021 w całym sektorze samorządowym w Polsce daje się zauważyć rosnący poziom zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego. Wpływa to negatywnie na możliwości realizowania zadań, w tym inwestycji, ze względu na ograniczone środki niezbędne do ich sfinansowania. Dlatego jednostki samorządu terytorialnego część swoich zadań przekazują tworzącym przez siebie spółkom. Posiadają one osobowość prawną i samodzielność ekonomiczną, ale nie są zaliczane do sektora finansów publicznych. Zdaniem NIK istotne jest więc, aby samorządy prowadziły kompleksowe działania nadzorcze wobec tych spółek.

Pomimo, że kontrola nie wykazała przekroczenia dopuszczalnych granic zadłużania się JST, to Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że pozyskane dane wskazują na wzrastający poziom zobowiązań spółek oraz konieczność ich wspierania poprzez m.in.: podwyższanie kapitału zakładowego, dopłaty, udzielanie pożyczek, poręczeń i gwarancji.

Na koniec 2020 r. kontrolowane samorządy miały dominujący wpływ na 55 spółek. Kontrolerzy wykazali, że 25 z nich osiągnęło straty. W przypadkach dwóch samorządów zobowiązania spółek przewyższały zadłużenie samych samorządów.

W przypadku ośmiu z 13 skontrolowanych spółek stwierdzono nieprawidłowości przy zawieraniu i realizacji umów związanych z prowadzoną przez nie działalnością. Spółki przy udzielaniu zamówień publicznych na łączną kwotę ok. 109 mln zł, naruszały obowiązujące je regulacje prawne, m.in. w zakresie niedozwolonych zmian warunków zamówienia oraz zasad uczciwej konkurencji. Według sporządzających raporty, wynikało to głównie z braku staranności i nadzoru nad prowadzonymi postępowaniami.

Nieprawidłowości stwierdzono również w trakcie tzw. „postępowania podprogowych” oraz w procesie realizacji zawartych już umów. Dochodziło m.in. do zaniechań lub opóźnień w naliczaniu kar umownych, a także braku zabezpieczania interesów spółki w umowach.

Jak wynika z raportów, samorządy regularnie wspierały tworzone przez siebie spółki. W latach 2017-2021 Województwo Kujawsko-Pomorskie przekazało im wsparcie o łącznej wartości ponad 395 mln zł, a skontrolowane miasta blisko 462 mln zł, głównie w celu pokrycia strat finansowych tych przedsiębiorstw. Dotyczyło to w szczególności spółek wspierających inwestycje i działalność podmiotów leczniczych w województwie. Jednakże NIK podkreśliła, że wsparcie finansowo-rzeczowe przekazywane przez JST do spółek było zgodne z planami wydatków ujętych w uchwałach budżetowych i realizowane po uzyskaniu zgody organów stanowiących - wykonywano je na podstawie prawidłowo zastosowanych przepisów kodeksu spółek handlowych i z uwzględnieniem zapisów ich aktów założycielskich.

Kontrolerzy krytykują, że w przypadku skontrolowanych miast nie wykazały one, by prowadzone przez

spółki przedsięwzięcia poza sferą użyteczności publicznej spełniały przesłanki określone przepisami w tym, m.in. że spółki te były „ważne dla rozwoju gminy”, co stanowiłoby uzasadnienie do wykroczenia przez nie poza sferę użyteczności publicznej. Dlatego też w wyniku ustaleń kontroli Izba planuje skierować do Prezesa Rady Ministrów wniosek o rozważenie możliwości wykreślenia zawartego w art. 10 ust. 3 ustawy o gospodarce komunalnej pojęcia spółka „ważna dla rozwoju gminy”. W ocenie kontrolerów, obowiązujący przepis art. 10 ust. 3 ustawy o gospodarce komunalnej nie spełnia swojej funkcji, ponieważ w praktyce nie stanowi ograniczenia dla zakresu prowadzenia działalności gospodarczej spółek komunalnych gmin poza sferą użyteczności publicznej. Użyte w ustawie niedookreślone pojęcie spółki „ważnej dla rozwoju gminy” powoduje, iż organy samorządowe i organy spółek interpretują je w sposób dowolny. Według NIK wykreślenie tego zapisu spowoduje, iż w art. 10 ust. 3 tej ustawy określony zostanie zamknięty katalog zakresów działalności, w jakie może angażować się spółka, w której gmina posiada akcje lub udziały.

Z wystąpieniami pokontrolnymi można zapoznać się [na stronie Najwyższej Izby Kontroli](#).

Opracowano na podstawie komunikatu Najwyższej Izby Kontroli.